

ПРАКСЕОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОБРАННЯ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ ЗА ВІДСУТНОСТІ ПІДОЗРЮВАНОГО, ОБВИНУВАЧЕНОГО

PRAXEOLOGICAL BASIS FOR CHOOSING A PREVENTIVE MEASURE IN THE ABSENCE OF A SUSPECT OR ACCUSED

Калініков О.В., доктор філософії, адвокат, докторант

Київський університет інтелектуальної власності і права
Національного університету «Одеська юридична академія»

Стаття присвячена дослідженню праксеологічних основ обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою за відсутності підозрюваного в кримінальному провадженні за відсутності підозрюваного, обвинуваченого. Закріплене Основним Законом України та міжнародними договорами право людини на свободу та особисту недоторканність не є абсолютним і може бути обмежено з легітимною метою в випадках та в порядку, визначених національним законодавством з дотримання міжнародних стандартів. У кримінальному провадженні уся процесуальна діяльність сторони обвинувачення, сторони захисту слідчого судді та суду здійснюється на праксеологічній основі. Процедура обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою стосовно відсутнього підозрюваного, обвинуваченого є праксеологічною діяльністю певних суб'єктів: 1) сторони обвинувачення – слідчого, прокурора, які готують і подають слідчому судді клопотання, а також приймають участь в судовому розгляді; 2) сторони захисту – захисника, який здійснює захист прав підозрюваного, обвинуваченого під час судового розгляду клопотання; 3) суд, слідчий суддя – слідчий суддя, здійснюючі судовий контроль на стадії досудового розслідування та суд здійснюють розгляд клопотання сторони обвинувачення та ухвалюють відповідне судове рішення, а також апеляційний суд здійснює перегляд ухвали слідчого судді. Практичне значення вказаних суб'єктів на стадії обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою є важливою для досягнення принципу невідворотності покарання, забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду в розумні строки, а також охорона прав і законних інтересів учасників кримінального провадження. Проаналізована праксеологічна діяльність суб'єктів, які приймають участь в обранні запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою стосовно відсутнього підозрюваного, обвинуваченого складається з наступних елементів: 1) складання та подання стороною обвинувачення клопотання; 2) розгляд слідчим суддею, судом клопотання за участі сторони обвинувачення та захисника; 3) ухвалення слідчим судом, судом судового рішення 4) оскарження ухвали слідчого судді.

Ключові слова: запобіжні заходи, підозрюваний, прокурор, захисник, суд, слідчий суддя.

The article is devoted to the study of the pragmatic foundations of choosing a preventive measure in the form of detention in the absence of a suspect in criminal proceedings in the absence of a suspect or an accused. The human right to liberty and security of person enshrined in the Basic Law of Ukraine and international treaties is not absolute and may be restricted for legitimate purposes in cases and in accordance with the procedure established by national legislation in compliance with international standards. In criminal proceedings, all procedural activities of the prosecution, the defense, the investigating judge and the court are carried out on a praxeological basis. The procedure for choosing a preventive measure in the form of detention in respect of an absent suspect or accused is a praxeological activity of certain subjects: 1) the prosecution – the investigator, the prosecutor, who prepare and submit motions to the investigating judge, and also participate in the trial; 2) the defense – the defense counsel, who protects the rights of the suspect or accused during the trial of the motion 3) the court, investigating judge – the investigating judge exercising judicial control at the pre-trial investigation stage and the court considering the prosecution's motion and making the relevant court decision, as well as the appellate court reviewing the investigating judge's decision. The praxeological activity of these subjects at the stage of choosing a preventive measure in the form of detention is important for achieving the principle of inevitability of punishment, ensuring a prompt, complete and impartial investigation and trial within a reasonable time, and also protecting the rights and legitimate interests of participants to criminal proceedings. The analyzed praxeological activity of the subjects involved in choosing a preventive measure in the form of detention in respect of an absent suspect or accused consists of the following elements 1) drafting and submission of a motion by the prosecution; 2) consideration of the motion by the investigating judge, court with the participation of the prosecution and defense counsel; 3) adoption of a court decision by the investigating court, court; 4) appeal against the decision of the investigating judge.

Key words: preventive measures, suspect, prosecutor, defense counsel, court, investigating judge.

Дослідженням інституту запобіжних заходів, в тому числі, стосовно обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою за відсутності підозрюваного, займалися, зокрема, наступні науковці: С.Є. Абламський, А.Л. Даль, О.В. Капліна, М.І. Карпенко, В.В. Михайленко, В.Т. Нор, В.В. Рожнова, М.В. Самойлов, В.М. Тертишник, О.І. Тищенко, Л.Д. Удалова, Т.Г. Фоміна, В.І. Фаринник, О.Ю. Хабло, О.Г. Шило, М.І. Шевчук, М.Є. Шумило, Г.В. Юркова та інші науковці.

Вивченню різних аспектів праксеології, як філософської категорії та праксеологічної діяльності присвятили свої праці такі дослідники: Арістотель, Л. Бурдьє, Ж. Гостеле, А. Еспінас, Н. Іванова, Т. Контарбінський, Дж.Г. Мід, Л. Опейда, В. Поліщук, І. Рогатюк, Е. Слуцький, Ф. Тейлор, С. Томпсон А. Файоль, Г. Форд, та інші.

Зважаючи на наявність різних підходів до практичного правозастосування кримінальних процесуальних норм щодо обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою за відсутності підозрюваного, вкрай актуальним є його наукове дослідження з урахуванням праксеології.

В перекладі з грецького πρόξις це справа, дія, діяльність, практика. «Праксис» це дія, яка спрямована на практичне освоєння людиною дійсності і самої себе [1. с. 25].

Дана категорія вперше згадується в одній з основних праць Арістотеля, яка має назву «Нікомахова етика» (IV століття до н. е.) Поняття науки праксеології вперше визначено та використано у працях французького вченого Л. Бурдьє (1882), запроваджено до наукової сфери А. Еспінасом (1923), отримало подальший розвиток Е. Слуцьким (1926) та Т. Контарбінським (1947). Практичне значення розуміється як філософська концепція діяльності, що об'єднує уяву про загальні правила та цінності дій. Практичне значення являє собою взаємозалежність результатів діяльності від процесу попередньої підготовки до виконання будь-якого завдання [2, с. 70].

На переконання Поліщук В.А. основним завданням праксеології є характеристика реальних людських можливостей, визначення об'єктивних і суб'єктивних дій, сприяння становленню ідеалів і цінностей особистості, оптимізація життєдіяльності і життєзабезпечення як в індивідуальному, так і суспільному контексті [3, с. 148].

При цьому, Опейда Л.М. вважає, що саме в праксеології тісно сплітаються загальні питання теорії та конкретні питання практики. Відштовхуючись від праксеології, ми здатні прийти до нових технологій ефективної діяльності, до необхідності їх упровадження на всіх рівнях

роботи – від індивіда, через організацію й аж до суспільства загалом [4, с. 19].

Відтак, процесуальна діяльність сторони обвинувачення, сторони захисту слідчого судді та суду у кримінальному провадженні здійснюється на праксеологічній основі.

Визначене Конституцією України та міжнародними договорами право людини на свободу та особисту недоторканність в жодному разі не є абсолютним і може бути обмежено з легітимною метою тільки в випадках та в порядку, визначених національним законодавством з дотримання міжнародних стандартів [5].

Порядок обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою стосовно відсутнього підозрюваного, обвинуваченого визначено ч. 6 ст. 193 КПК України.

В силу ч. 6 ст. 193 КПК України слідчий суддя, суд може розглянути клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою та обрати такий запобіжний захід за відсутності підозрюваного, обвинуваченого тільки при доведенні прокурором наявності підстав, передбачених статтею 177 цього Кодексу, а також наявності достатніх підстав вважати, що підозрюваний, обвинувачений виїхав та/або перебуває на тимчасово окупованій території України, території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором, та/або оголошений у міжнародний розшук. В подальшому при затриманні особи, не пізніше як через сорок вісім годин з часу її доставки до місця кримінального провадження слідчий суддя, суд за участю підозрюваного, обвинуваченого розглядає питання про застосування обраного запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або його зміну на більш м'який запобіжний захід [6].

Відтак, процедура обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою стосовно відсутнього підозрюваного, обвинуваченого в цьому дослідженні розглядається як праксеологічна діяльність наступних суб'єктів: 1) сторони обвинувачення – слідчого, прокурора, які готують і подають слідчому судді клопотання, а також приймають участь в судовому розгляді; 2) сторони захисту – захисника, який здійснює захист прав підозрюваного, обвинуваченого під час судового розгляду клопотання; 3) суд, слідчий суддя – слідчий суддя, здійснюючі судовий контроль на стадії досудового розслідування та суд здійснюють розгляд клопотання сторони обвинувачення та ухвалюють відповідне судове рішення, а також апеляційний суд здійснює перегляд ухвали слідчого судді.

Праксеологічна діяльність вищевказаних суб'єктів щодо обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою стосовно відсутнього підозрюваного, обвинуваченого може бути систематизована та згрупована на такі етапи: 1) складання та подання стороною обвинувачення клопотання; 2) розгляд слідчим суддею, судом клопотання за участі сторони обвинувачення та захисника 3) ухвалення слідчим судом, судом судового рішення 4) оскарження ухвали слідчого судді.

Стосовно процедури складання стороною обвинувачення клопотання обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою слід зауважити, що відповідно до ч. 2 ст. 177 КПК України слідчий, прокурор не мають права ініціювати застосування запобіжного заходу без наявності для цього відповідної підстави, якою є наявність обґрунтованої підозри у вчиненні особою кримінального правопорушення, а також наявності ризиків, які дають достатні підстави слідчому судді, суду вважати, що підозрюваний, обвинувачений, засуджений може здійснити дії, передбачені ч. 1 ст. 177 КПК України [6].

Перш за все для обрання особи запобіжного заходу слідчому, прокурору необхідно спочатку повідомити таку особу про підозру у вчиненні злочину [7, с. 254].

Вимоги до клопотання про застосування запобіжних заходів визначені ч. 1 ст. 184 КПК України. Так, таке клопотання повинно містити: 1) короткий виклад фактичних обставин кримінального правопорушення, в якому під-

озрюється або обвинувачується особа; 2) правову кваліфікацію кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність; 3) виклад обставин, що дають підстави підозрювати, обвинувачувати особу у вчиненні кримінального правопорушення, і посилання на матеріали, що підтверджують ці обставини; 4) посилання на один або кілька ризиків, зазначених у статті 177 цього Кодексу; 5) виклад обставин, на підставі яких слідчий, прокурор дійшов висновку про наявність одного або кількох ризиків, зазначених у його клопотанні, і посилання на матеріали, що підтверджують ці обставини; 6) обґрунтування неможливості запобігання ризику або ризикам, зазначеним у клопотанні, шляхом застосування більш м'яких запобіжних заходів; 7) обґрунтування необхідності покладення на підозрюваного, обвинуваченого конкретних обов'язків, передбачених частиною п'ятою статті 194 цього Кодексу [6].

Водночас, клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою в силу ч. 6 ст. 193 КПК України, додатково повинно також містити обґрунтування сторони обвинувачення наявності достатніх підстав вважати, що підозрюваний, обвинувачений виїхав та/або перебуває на тимчасово окупованій території України, території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором, та/або оголошений у міжнародний розшук [6].

Водночас, в силу ч. 3 ст. 184 КПК України до клопотання повинні бути додані: 1) копії матеріалів, якими сторона обвинувачення обґрунтовує свої доводи; 2) перелік свідків, яких сторона обвинувачення вважає за необхідне допитати під час розгляду клопотання; 3) підтвердження надання підозрюваному, обвинуваченому копій клопотання та матеріалів, якими воно обґрунтовується [6].

Клопотання про застосування запобіжного заходу повинно бути подано до місцевого загального суду, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування, а в кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень, віднесених до підсудності Вищого антикорупційного суду, – до Вищого антикорупційного суду (ч. 1 ст. 184 КПК України) [6].

Відносно розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу слід звернути увагу, що з огляду на ч. 1 та ч. 6 ст. 193 КПК України слідчим суддею, судом здійснюється розгляд клопотання про обрання запобіжного заходу за участю прокурора та захисника.

Прокурор має важливе значення під час розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу, оскільки саме на нього покладається обов'язок доведення обґрунтованості клопотання.

На думку Рогатюк І.В. прокурор у процесі є праксеологічною, прикладною, діяльнісною фігурою. Він у жодному разі не може бути статичним, оскільки його процесуальні повноваження повинні постійно реалізуватися шляхом доведення вини особи, яка вчинила правопорушення. Без постійного обвинувального руху прокурор не досягне мети кримінального провадження [2, с. 123].

Оскільки з огляду на ч. 3 ст. 20 КПК України підозрюваний має право на захист, слідчим суддею залучається захисник для здійснення захисту за призначенням у випадках та в порядку ст.ст. 49, 53 КПК України.

Відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 49 КПК України слідчий суддя зобов'язаний забезпечити участь захисника у кримінальному провадженні, зокрема, у випадку якщо вирішить, що обставини кримінального провадження вимагають участі захисника, а підозрюваний не залучив його самостійно [6].

Винокуров О.В. вважає, що адвокат є одним з ключових учасників на етапі обрання запобіжного заходу, забезпечуючи ефективне захист прав підозрюваного або обвинуваченого. Діяльність адвоката на цьому етапі включає аналіз правової позиції, вивчення доказів та аргументацію на користь захисної позиції [8, с. 162].

В.В. Миронова зазначає, що ефективність захисту адвоката на етапі обрання запобіжних заходів може визначати подальший хід судового процесу. Діяльність адвоката на етапі обрання запобіжних заходів є важливою складовою правосуддя [9, с. 492].

Водночас, під час практичного застосування ч. 6 ст. 193 КПК України виникає проблемне питання стосовно можливості участі в судовому розгляді клопотання про обрання запобіжного заходу безпосередньо підозрюваного, зокрема, у режимі відео конференції за допомогою електронного кабінету у підсистемі відеоконференцзв'язку Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи.

На особисте переконання адвоката, науковця Є.М. Пеліхоса попри імперативність правових норм на практиці палітра підстав для незаконної відмови у задоволенні клопотань про відеоконференцзв'язок, поданих особами, щодо яких подано клопотання про обрання запобіжного заходу, є досить широкою [10].

Жук А. зазначає, що слідчий суддя уповноважений здійснювати судовий контроль за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні шляхом ухвалення рішень про застосування такого заходу забезпечення кримінального провадження, як тримання під вартою, надання дозволів на проведення окремих слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) дій, а також розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора під час досудового розслідування [11, с. 234].

При цьому, Фаринник В.І. розуміє судовий контроль за досудовим розслідуванням як законодавчо регламентовану, непреюдиціальну діяльність, здійснювану за наявності процесуальної підстави у визначених межах спеціальним суб'єктом – слідчим суддею з метою перевірки дотримання прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні [12, с. 452].

Відтак, праксеологічна діяльність слідчих суддів, які здійснюють судовий контроль на стадії досудового розслідування займає провідне місце в системі захисту прав і законних інтересів всіх учасників кримінального провадження.

Стосовно певних аспектів розгляду судом, слідчим суддею клопотання про обрання запобіжного заходу та ухвалення відповідного рішення необхідно звернути увагу на наступні аспекти.

Згідно з ч. 4 ст. 183 КПК України розмір застави не визначається при обранні запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою стосовно підозрюваного, обвинуваченого, який оголошений у міжнародний розшук, та/або який виїхав, та/або перебуває на тимчасово окупованій території України, території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором [6].

При цьому приписами ч. 1 ст. 194 КПК України визначено, що слідчий суддя, суд зобов'язаний встановити, чи доводять надані сторонами кримінального провадження докази обставини, які свідчать про наявність обґрунтованої підозри у вчиненні підозрюваним, обвинуваченим кримінального правопорушення; наявність достатніх підстав вважати, що існує хоча б один із ризиків, передбачених ст. 177 цього Кодексу, і на які вказує слідчий, прокурор; недостатність застосування більш м'яких запобіжних заходів для запобігання ризику або ризикам, зазначеним у клопотанні [6].

Слідчий суддя, суд зобов'язаний постановити ухвалу про відмову в застосуванні запобіжного заходу, якщо під час розгляду клопотання прокурор не доведе наявність всіх необхідних обставин, передбачених ч. 1 ст. 194 КПК України (ч. 2 ст. 194 КПК України) [6].

Водночас, на переконання Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду слідчий суддя на підставі розумної оцінки сукупності отриманих доказів повинен визначити лише чи є причетність особи до вчинення кримінальних правопорушень вірогідною та достатньою для застосу-

вання щодо особи обмежувальних заходів. Обставини здійснення підозрюваним конкретних дій та доведеність його вини потребують перевірки та оцінки у сукупності з іншими доказами у кримінальному провадженні під час подальшого досудового розслідування. Такий висновок цілком узгоджується із правовими позиціями, наведеними у рішеннях ЄСПЛ, зокрема у справі «Джон Муррей проти Сполученого Королівства» (John Murray v. The United Kingdom) від 28 жовтня 1994 року суд зазначив, що факти, які є причиною виникнення підозри не повинні бути такими ж переконливими, як і ті, що є необхідними для обґрунтування вироку чи й просто висунення обвинувачення, черга якого надходить на наступній стадії процесу кримінального розслідування [13].

З огляду на непоодинокі практику під час розгляду слідчим суддею клопотання про обрання запобіжного заходу може бути ухвалено рішення про залишення його без розгляду з огляду на положення ст. 185 КПК України.

Чинним КПК України не передбачено залишення без розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу, втім на переконання Захарко А.В. та Кіяниця В.М. таке рішення все ж таки іноді приймається, зокрема, в разі встановлення обставин, які унеможливають розгляд клопотання по суті [14, с.317].

Відповідно до ст. 185 КПК України якщо після подання клопотання про застосування запобіжного заходу прокурору стали відомі обставини, що виключають обґрунтовану підозру у вчиненні особою кримінального правопорушення, він зобов'язаний відкликати клопотання про застосування запобіжного заходу та відкликати дозвіл на затримання, якщо такий дозвіл був отриманий. якщо після подання клопотання про застосування запобіжного заходу слідчому, прокурору стали відомі інші обставини, що можуть вплинути на вирішення судом питання про застосування запобіжного заходу, він зобов'язаний доповнити або змінити клопотання, або замінити його новим клопотанням [6].

При поданні прокурором клопотання про залишення без розгляду в порядку ст. 185 КПК клопотання про обрання запобіжного заходу слідчий суддя може його задовольнити відповідно до п. 19 ч. 1 ст. 7 та ст. 26 КПК України, які визначають таку загальну засаду кримінального провадження, як диспозитивність.

Ухвала слідчого судді про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, постановлена в порядку ч. 6 ст. 193 КПК, може бути оскаржена в апеляційному порядку.

Проте, до остаточного вирішення Об'єднаною палатою Касаційного кримінального суду Верховного Суду питання щодо можливості оскарження ухвали про обрання запобіжного серед науковців та суддів апеляційної інстанції не було єдності в цьому питанні.

Так, на переконання Об'єднаної палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою за відсутності підозрюваного, обвинуваченого, хоча й не призводить до негайного взяття особи під варту, однак виступає правовою підставою для затримання і доставки цієї особи до місця кримінального провадження, а тому має правовим наслідком обмеження права на свободу та особисту недоторканність. Отже, ухвала слідчого судді, суду про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, постановлена в порядку ч. 6 ст. 193 КПК, на підставі п. 2 ч. 1 ст. 309 КПК, може бути оскаржена в апеляційному порядку [15].

Висновки. У кримінальному провадженні процесуальна діяльність сторони обвинувачення, сторони захисту, слідчого судді та суду здійснюється на праксеологічній основі.

Визначена кримінальним процесуальним законодавством України процедура обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою стосовно відсутнього під-

озрюваного, обвинуваченого розглядається як праксеологічна діяльність наступних суб'єктів: 1) сторони обвинувачення – слідчого, прокурора, які готують і подають слідчому судді клопотання, а також приймають участь в судовому розгляді; 2) сторони захисту – захисника, який здійснює захист прав підозрюваного, обвинуваченого під час судового розгляду клопотання; 3) суд, слідчий суддя – слідчий суддя, здійснюючі судовий контроль на стадії досудового розслідування та суд здійснюють розгляд клопотання сторони обвинувачення та ухвалюють

відповідне судове рішення, а також апеляційний суд здійснює перегляд ухвали слідчого судді.

Праксеологічна діяльність вищевказаних суб'єктів щодо обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою стосовно відсутнього підозрюваного, обвинуваченого складається з таких етапів: 1) складання та подання стороною обвинувачення клопотання; 2) розгляд слідчим суддею, судом клопотання за участі сторони обвинувачення та захисника 3) ухвалення слідчим судом, судом судового рішення 4) оскарження ухвали слідчого судді.

ЛІТЕРАТУРА

1. Іванова Н. В. Метатеорія Г. Сковороди: філософсько-освітній аспект : дис. канд. філос. наук. / Південноукр. нац. пед. ун-т і м. К. Д. Ушинського. Одеса, 2010. с.190.
2. Рогатюк І.В. Теоретичні, правові та праксеологічні основи кримінальної процесуальної діяльності прокурора у досудовому розслідуванні. дис. док. юр. наук / Національна академія внутрішніх справ. Київ, 2018. с. 604.
3. Поліщук В.А. Праксеологічний підхід як інноваційна основа вдосконалення професійної підготовки майбутніх соціальних працівників. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка, соціальна робота»*. Випуск 32, 2014. с. 148–150.
4. Опейда Л.М. Від праксеології до технологій ефективної діяльності. *Соціологічні студії. Соціологія: актуальне, дискусійне*. 2 (5), 2014. С. 18–23.
5. Рішення Конституційного Суду України № 2-рп/2016 від 01.06. 2016. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-16#Text>
6. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
7. Жушман А.А., Федченко В.М. Окремі прогалини в законодавстві щодо повідомлення особі про підозру. *Proceedings of the 11th International scientific and practical conference*. CPN Publishing Group. Osaka, Japan. 2023. Pp. 21–27. URL: <https://sci-conf.com.ua/xi-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiyascience-and-technology-problems-prospects-and-innovations-3-5-08-2023-osakayaponiya-arhiv/> с. 252-258.
8. Винокуров О. В. Актуальні проблеми захисту прав та законних інтересів підозрюваного при затриманні. *Вісник кримінального судочинства*. 2015. № 4. С. 160–164.
9. Миронова В. В. Аналіз діяльності адвоката на різних етапах процесу обрання запобіжних заходів. *Право та державне управління* 2023, № 2. с. 491–496. DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2023.2.71>.
10. Пеліхос Є.М. Заочний арешт. *Закон і бізнес* 28.10.2024. URL: https://zib.com.ua/ua/163856-zaochniy_aresht_chi_mozhe_sud_vidmoviti_pidozryuvanomu_yakiy.html
11. Жук А. Судовий контроль за дотриманням прав, свобод та законних інтересів підозрюваного в разі застосування тримання під вартою як запобіжного заходу. *Підприємництво, господарство і право* 11/2020. DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.11.40>. с. 233-238.
12. Фаринник В.І. Застосування заходів забезпечення кримінального провадження: теорія та практика : монографія. Київ : Алерта, 2017. с. 548
13. Ухвала Апеляційної палати вищого антикорупційного суду від 08.10.2024 по справі справа № 991/5419/24. *Єдиний державний реєстр судових рішень* : [сайт]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122175518>.
14. Захарко А.В., Кіяниця В.М. Щодо участі підозрюваного при розгляді клопотання про обрання запобіжного заходу. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти*. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (ДДУВС, 13.03.2020). с. 316–318.
15. Постанова Об'єднаної палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 14.02.2022 у справі №991/3440/20 (провадження № 51-5359кмо21). *Єдиний державний реєстр судових рішень* : [сайт]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103466876>.